

Mogen crisissen uitdagingen zijn?

André Mommen

De huidige economische crisis heeft de politieke klasse aan beide zijden van de taalgrens verlamd. Geen alternatief plan ligt op dit moment op tafel. Tijdens de verkiezingscampagne, die nog nooit zo suf was, leek het erop alsof de politici vooral met zich zelf begaan waren. Na de communautaire soap met Yves Leterme waren dit overbodige verkiezingen voor zowel het Europese Parlement als voor de regionale parlementen. Ze werden vooral misbruikt als populariteitspolls voor politici die allicht toch niet zullen zetelen als ze worden verkozen. Niemand in de regeringscoalitie van Herman Van Rompuy had daarbij zin in vervroegde federale verkiezingen. Vandaar deze impasse. Zeker nu de financiële en economische crisis het geloof in de neoliberale mirakels aan het wankelen heeft gebracht. Zelfs Vlaanderen als de "welvarendste regio van Europa" lijdt nu ineens aan bloedarmoede.

De gevestigde partijen zijn al veel vroeger in een existentiële crisis gewikkeld. De ontevreden kiezers uit de volksklassen trokken eerst massaal naar het Vlaams Belang en – in veel mindere mate – naar het Front National in Franstalig België. De aantrekkingskracht van de racistische boodschap taant echter, nu het ongenoegen zich hoofdzakelijk richt op de partijen die de "hardwerkende Vlaming" in de kou hebben laten staan. Open grenzen voor kapitaal en arbeid gecombineerd met privatiseringen en dereguleringen deden de rest. De samenstelling van de sociale klassen is veranderd door de toegenomen scholingsgraad van de arbeidskracht. De tweeverdiener werd de maatstaf. Daardoor vervaagden de vertrouwde sociaaleconomische breuklijnen en werd het sociale weefsel losser, wat de politici aanspoorde om zich niets meer aan die traditionele

"de luis in de pels"? © GUY QUINTELIER

sociaaleconomische breuklijnen gelegen te laten. Vooral de socialisten wilden af van het imago dat ze er waren voor de *losers* en de steuntrekkers. Blijkbaar is dat bij de SP.A in het rijke Vlaanderen beter gelukt dan bij de PS in het arme Wallonië of de arme migrantenbuurten in Brussel.

De SP.A heeft zonder verpinken gekozen voor de yuppies op hun *loft* in de steden of in hun villa's in de verkavelingen. Niet de oude arbeidersklasse, maar de tweeverdieners met hun diploma's verschenen in het vizier. Vandaar dat partijvoorzitter Caroline Gennez zelfs graag elke referentie naar het socialisme wilde wissen en ze zonder verpinken een politieke zwerfkat als Bert Anciaux binnenhaalde. Uiteindelijk waren dat twee druppels die de rode emmer deden overlopen. De kloof tussen rood en roze binnen de SP.A werd hierdoor niet alleen zichtbaar, maar ook tastbaar. Twee partijen in één met SP.A-Rood

als blijvende dikke luis in de pels? Dat kan nooit lang goed gaan.

Die scheiding der geesten maakte de Vlaamse liberalen in etappes mee. Onderweg werden regelmatig donkerblauwe dwarsliggers geruimd. Toch karde de blauwe trein verder. Tordat Jean-Marie Dedecker in de media het ineens opnam voor de "hardwerkende Vlaming" zonder diploma's tegen de met diploma's overladen kliek rond Verhofstadt. Verkeken was intussen wel de kans op de vorming van een blauw machtsblok in het politieke centrum. Verhofstadt is er nog altijd niet goed van. Het is nu wachten op het al of niet uitgelokte *incident de parcours* dat de Dedecker de das zal omdoen.

CD&V mag dan wel met grote voorsprong weer de dominante partij zijn geworden, maar van het triomfalisme van twee jaar geleden is nog weinig over. Yves Leterme

wil men er nu na de goede verkiezingsuitslag van Kris Peeters liefst in de schaduw zetten. Daarom viel CD&V in de verkiezingsstrijd ook ineens terug op de gezinswaarden, niet op de harde eis voor een onmiddellijke staats hervorming. Een pleidooi voor extra kindergeld voor alleen de Vlamingen moest zowel de flamingantische geit als de katholieke kool sparen. De stroming rond Yves Leterme was daarmee monddood gemaakt.

In Wallonië en Brussel liggen de kaarten er duidelijk anders voor. In Wallonië is de neergang van de PS na alle financiële schandalen op termijn allicht een feit, ook al bleef ze de grootste partij. Omdat vele arbeiderskiezers vreesden voor een sociaal bloedbad mocht de PS naar de oppositiebanken verdwijnen. Elio Di Rupo is er echter niet in geslaagd om de stal uit te mesten. Dat moet eindelijk eens grondig gebeuren. Weinigen hebben in het recente verleden het volkshuis durven verlaten. Omdat daarbuiten de politieke woestijn ligt. Ook dat zou moeten veranderen nu Ecolo zich steeds nadrukkelijker aandient als een "progressief alternatief". Het CDH dat met Milquet op de humanistische waarden hamert, bezit immers nog altijd een conservatieve onderstroming die bij de minste tegenspoed weer de macht kan grijpen. Logisch zou zijn dat zich op termijn een Olijfboom vormt om de MR definitief naar de oppositiebanken te verwijzen. Dat zou voor zowel België als voor Vlaanderen een weldaad zijn.

Blijft dan uiteraard de vraag waarom er aan beide kanten van de taalgrens zich alsmaar geen duidelijk links alternatief kan profileren. Het probleem is ongetwijfeld dat door twee decennia van socialistische regeringsparticipatie en neoliberale maatschappelijke transformatie ieder initiatief aan de linkerzijde is gesmoord. Noch de vakbeweging, noch de diverse linkse en oppositionele groepen hebben kunnen of willen bijdragen aan een electorale dynamiek waaruit een aansprekend alternatief voort kon komen.

Van de socialisten hoeft men niets te verwachten. Hun ministers hebben steeds gepoogd om de neoliberale herstructureringen uit te buiten om de negatieve effecten ervan voor een aantal delen van de arbeidersklasse te verzachten. Aan de logica ervan hebben ze nooit willen raken. Publiek-private samenwerking? Geen en-

kel probleem. Privatisering van de pensioenen? Dat is toch de enige methode om de ouderdagvoorziening veilig te stellen. Gelijke onderwijskansen voor iedereen? Dat mag wel wat extra geld kosten, maar de groeiende kloof tussen de onderklasse en de yuppies wordt intussen niet aangepakt. Integendeel, want die onderklasse wordt vandaag massaal ingezet in de kinderopvang, de schoonmakerij of bij andere klussen waar de tweeverdieners zo behoefte aan hebben. Het nettoresultaat is dan dat de yuppies hun gemakvoorzieningen onder regie van de overheid goedkoop bij de onderklasse inkopen. Een cheque voor iedere klus is hier de slagzin.

Men mag gerust aannemen dat juist dit alles aan de voorbije neoliberale euforie heeft bijgedragen. De recente beurshausse voedde daarbij de illusie dat men slappende rijk kon worden. Laagrentende hypotheekleningen brachten een *loft* in een trendy buurt in het bereik van iedere modale yuppie. Nu deze zeepbel uit elkaar is gespat, ligt ook de paarse droom aan diggelen. Alleen, tijdens de voorbije verkiezingscampagne was van die ont-nuchtering niets te merken. Socialistische *babe* Kathleen Van Brempt las niet alleen het Europese verkiezingsmanifest van Verhofstadt, maar kwam daarna zelfs tot de conclusie dat het grootste deel ervan eigenlijk uit het programma van de Europese socialisten afkomstig was. Of was het soms niet omgekeerd? Als Van Brempt nu nog met Verhofstadt trouwt, dan is de grote neoliberale yuppenpartij geboren. Van voorzitter Gennez zal dat mogen, want die verklaarde in volle verkiezingscampagne dat het socialisme een geëvolueerde vorm van het liberalisme is. *Liberté, liberté chérie...*

De industriële kaalslag die nu zowel Wallonië (het staal) als Vlaanderen (de automobielsector, maar ook de tapijtsector) treft, heeft in vakbondskringen voor grote onrust gezorgd. Veel goede banen in de industrie staan op de tocht. Is er geld om die te redden? Voorts heeft de redding van de banken de staat nog meer geld gekost en nieuwe facturen worden weer op tafel gelegd. Komt daar nog eens de sociale kostprijs van de snel stijgende werkloosheid bij. Kan de vakbeweging een vuist maken en haar ongenoegen politiek vertalen? Dat laatste lukt steeds minder.

Een breuk met het neoliberalisme dringt zich op. Want een ander economisch groeimodel dringt zich op. In de crisis zal ook de vakbeweging worden uitgedaagd om te kiezen voor andere sociale en ecologische prioriteiten. Maar zo evident is dat niet. Teveel oude automatismen beletten vandaag een discussie over dat links alternatief. Ook bij vooral de Vlaamse kiezers. Kon Ecolo in Wallonië zich als een alternatief voor de PS profileren, in Vlaanderen bleef Groen! met de kiesdrempel flirten. De boodschap dat men juist in de crisis met een groene economie moet experimenteren, kwam duidelijk bij de kiezer niet over. De linkse splinters brachten er uiteraard nog veel minder van terecht. Ook al omdat clownesk gedrag van de PVDA+ enkel op de lachspieren kon werken en omdat het verhaal over de kiwi's toch al wat versleten is geraakt. Het is al zo vaak gezegd. Crisissen kunnen ook uitdagingen zijn, maar alleen uit een brede oppositionele tegenbeweging kan het politieke alternatief worden gearticuleerd.